

HÖGSBY
K O M M U N

BILAGA 2: Högsby kommuns riktlinjer för tillgänglighet

HÖGSBY | MÖJLIGHETERNAS KOMMUN

FÖRORD

I föreliggande bilaga till Tillgänglighetsplan för Högsby kommun finns riktlinjer för arbetet med att öka tillgängligheten i kommunen. Det pågår hela tiden en utveckling inom de områden som planen innefattar. Nya aspekter och erfarenheter tillkommer och nya lösningar tas fram. Riktlinjerna kan på relativt kort tid bli inaktuella och det är av praktiska skäl inte möjligt att ständigt göra revideringar av riktlinjerna. Riktlinjerna tjänar dock sitt syfte genom att all information samlas på ett och samma ställe. De bör dock alltid kontrolleras mot gällande lagar och föreskrifter.

I bilaga 3 till Tillgänglighetsplanen finns en checklista för inventering som kan användas när enbart enkelt avhjälpna hinder ska inventeras.

Syftet med Tillgänglighetsplanen är först och främst att enkelt avhjälpna hinder ska vara undanröjda till utgången av år 2010. Därefter bör arbetet med fortsatt tillgänglighet i kommunen bedrivas i enlighet med dessa riktlinjer.

Riktlinjerna bör så långt som möjligt följas, men utrymme för tolkning finns. Det kan med hänsyn till förutsättningarna på platsen vara motiverat med en annan utformning. Anpassningar ska alltid göras med hänsyn till kulturmiljön på platsen. I första hand ska estetiskt acceptabla och reversibla lösningar väljas. Sedan bör man också beakta att det som regel inte är till nytta att kompromissa mellan olika åtgärder för att tillgodose samtliga handikappgrupper. Risken är då att åtgärden inte fungerar för någon grupp.

Riktlinjerna avser befintlig byggnation där inget annat anges.

Index

Badplats/Brygga,	5	Lekplatser,	18
Belysning,	7	Parkering,	19
Beläggning,	8	Ramp,	21
Busshållplats,	9	Skyltar,	22
Entré,	10	Telefonkiosk,	23
Gatumöblering,	12	Toalett,	24
Gångpassage /		Trappa,	25
övergångsställe,	14	Underhåll och drift,	26
Gångväg,	15	Vegetation,	27
Hiss,	16	Kommunikativ tillgänglighet,	28
Ledstråk,	17	Informativ tillgänglighet,	30

Definitioner

Akustisk

Akustik avser ljud. Akustiska signaler är signaler som uppfattas genom hörseln. Exempel på akustiska signaler är den ”tick-signal” som många trafiksignaler är utrustade med.

Funktionshinder

Samlingsbegrepp för ett stort antal fysiska och intellektuella skador eller sjukdomar, som kan vara bestående eller av övergående natur.

Handikapp

Ett handikapp kan uppstå då personer med funktionshinder möter för dem otillgängliga miljöer. Handikapp är således ingen egenskap utan betecknar förhållandet mellan individen och omgivningen. Detta innebär således att ju bättre ett samhälle är utformat efter de funktionshindrades behov desto färre människor blir handikappade.

Tillgänglighet och användbarhet

Tillgänglighet innebär att man självständigt kan ta sig fram i miljön och användbarhet att man kan vistas i den och använda den till det den är avsedd för. Nuvarande bygglagstiftning syftar till att tillgänglighet och användbarhet ska vara naturliga delar i grundutförandet. Begreppen ersätter idag allt oftare uttrycket handikappanpassning som innebär att man vidtar speciella åtgärder för personer med funktionshinder.

Taktila plattor

Taktil avser känsel eller beröring. Taktila plattor är plattor som är kännbara med den vita teknikkäppen. Exempel på taktila plattor är sinus- och kupolplattor.

Kontrastmarkeringar

Färgskillnader, ljus - mörkt, mellan olika material. En ljushetskontrast på minst 0,40 enligt NCS (Natural Color System) gör det möjligt för många synsvaga att uppfatta markeringen i t.ex. en trappa. Enkel ljushetsmätare kan användas för att mäta ljushetskontrast. Exempel på hur kontrastmarkering kan göras finns i ”Enklare utan hinder”, Boverket.

Ledstråk

Ett kontinuerligt stråk som kan följas av en person som använder teknikkäpp (vit käpp) t.ex. genom att det finns vägg, kant, räcke eller yta som kontrasterar mot omgivningen i struktur och ljushet (t.ex. gräs mot asfalt eller plattor med struktur mot en slät yta). Mer utförlig definition samt exempel på utformning, se ”Enklare utan hinder”, Boverket.

Visuell

Visuell avser något som uppfattas med synen. Exempel på visuell information är den gröna och röda gubben på trafiksignaler. Pictogram är ett visuellt språk utvecklat för personer som saknar eller har begränsad förmåga att tala, läsa och skriva.

Badplats/Brygga

Riktlinjer

Personer med funktionshinder ska ha samma möjligheter till bad och rekreation som andra. För att detta ska vara möjligt måste några krav vara uppfyllda. Inom Högsby kommun bör det finnas minst en badplats som är handikappanpassad. I Högsby kommun finns en badplats i varje kommundel som kommunen ansvarar för. Dessa utgörs av Gösjöbadet i Berga, Välenbadet i Fagerhult, Övrasjöbadet i Fågelfors, Basthultsbadet i Ruda, och Aboda badet vid Aboda Klint.

Badplats

Handikapparkeringsplats ska finnas i omedelbar anslutning till badplatsen. På badplatsen ska finnas omklädningshytt och toalett som är anpassad för personer med funktionshinder. Mellan parkeringsplats, omklädningshytt och badplats (vattenbryn) ska finnas en förflyttningsväg som är jämn och hårdgjord som har en lutning på max 1:50. Om badplatsen har sandstrand måste det även finnas en hårdgjord förflyttningsväg eller trall fram till vattenbrynet. Trallarna ska bestå av tvärställda brädor för att minska halkrisken. Trallarna ska vara minst en meter breda och brädorna ska ha ett maximalt mellanrum på 5 millimeter. För att ta sig ut i vattnet med rullstol krävs en ramp. Ett alternativ är en betongramp som är försedd med ledstång på båda sidor. Rampen får luta maximalt 1:20 och ska ha en bredd på minst 0,9-1,0 meter. För personer med gångsvårigheter behövs en ledstång som är lätt att gripa om, placerad på 90 cm höjd för gående, vuxna och på 70 cm höjd för sittande och barn. Det är viktigt att hålla rampen fri från alger som ökar risken för halka.

Badbryggor

Bryggor ska vara så stabila som möjligt eftersom gungning är mycket besvärande för personer med funktionshinder. Förflyttning ner i vattnet från brygga blir lättare om avståndet mellan brygga och vattenyta är litet vilket innebär att en flytbrygga vore att föredra men på grund av dess instabilitet och att det ofta blir en nivåskillnad vid landgången, är dessa sämre än fasta bryggor. Om flytbryggor används ska dessa vara L-formade eftersom det är den form av brygga som är minst känslig för vågrörelser. Bryggans storlek beror bland annat på om det ska vara möjligt att vända med rullstol på bryggan och i så fall med vilken rullstol. En brygga ska ha en bredd på minst 1,8 meter med brädor lagda tvärs gångriktningen. Räcke och ledstång ska finnas längs bryggan på en höjd av 0,9 meter samt avåkningsskydd på 0,2 - 0,3 meters höjd. Kontrastmarkeringar av bryggans kanter krävs för att synsvaga personer ska uppmärksamma dem. Kontrastmarkeringen ska vara utformad så att den inte blir hal. Bryggan ska vara utrustad med trappa med ledstänger på bägge sidor så att personer med gångsvårigheter kan ta sig ner i vattnet. Ledstängerna ska placeras på två olika höjder: 0,9 meter och 0,7 meter. Avståndet mellan handledarna ska vara 0,6 - 0,7 meter för att det ska vara möjligt att använda båda handledarna samtidigt. Trappans första steg och sista steg ska vara kontrastmarkerade. Invid trappan är det lämpligt att placera en sittbänk.

Lagstiftning, föreskrifter och råd

Ytor som är avsedda att beträdas ska utformas på ett sådant sätt och utföras av sådant material att risken för halkning och snubbling begränsas. Övriga förändringar av ytmaterialets ytegenskaper ska undvikas. Ytorna ska utformas utan att oväntade små nivåförändringar, ojämnheter eller låga hinder som är svåra att upptäcka. Vid bedömning om halkrisk föreligger bör särskilt lutande ytor och sådana ytor där fukt, väta och nedisning förekommer beaktas. I utrymmen där man vanligtvis vistas utan skor bör ytmaterialets egenskaper anpassas till detta (BBR 8:22).

Sammanfattning

- Badplats: Parkering, omklädningshytt och toalett anpassad för personer med funktionshinder.
- Jämn och hårdgjord förflyttningssväg till vattnet.
- Ramp: Lutning max 1:20, bredd minst 0,9-1,0 meter. Med ledstång.
- Badbryggor: Stabila bryggor. Tillräcklig storlek för att rullstol ska kunna vända.
- Kontrastmarkering och ledstänger.

Belysning

Riktlinjer

Belysningsstolpar får inte placeras så att de utgör ett hinder. Belysningsstolpar som står på gångvägar (t.ex. intill husväggar) ska ha en ljushetskontrast på minst 0,40 NCS mot bakomliggande miljö eftersom de är svåra att uppmärksamma för personer med synskada. Gångvägar och gator ska vara väl belysta och ha en belysning som är skuggfri och bländfri. Ökad belysning ska finnas på riskfyllda platser som t.ex. vägkorsningar, gångpassager, busshållplatser, trappor samt övriga målpunkter i utemiljön. Armaturena ska ge en jämn belysning som ej bländar. Placeringen av belysningen ska vara så tät att omgivningen blir skuggfri. En jämn belysning kan åstadkommas genom rätt kombination av stolphöjd, avstånd mellan stolparna och armaturtyp. Val och placering av vegetation ska samordnas med belysning.

Lagstiftning, föreskrifter och råd

BFS 2004:15 ALM 1, 14 §

BFS 2003:19 HIN 1, 9 §

Sammanfattning

- Belysningsstolpar får inte utgöra hinder.
- Väl belysta gångvägar och gator.
- Ökad belysning på gångpassager, busshållplatser, trappor m.m.
- Jämn och bländfri belysning.

Beläggning

Riktlinjer

Beläggningsmaterial på gator och gångvägar ska utföras med hårdgjorda ytor som är plana och halkfria och ger god framkomlighet. Beläggningens material ska vara drift- och underhållsvänligt samt se snyggt ut. Asfalt, betong och naturstenshällar är exempel på material som uppfyller de ovan nämnda kraven. På gångvägar kan även stensmjöl användas. Rätt variation i beläggningsmaterial på gator och gångvägar underlättar för personer med nedsatt orienteringsförmåga. Det är dock viktigt att smågatstenar eller andra avfasade plattor inte används. Plattorna ska vara jämna och utan avfasning i kanterna. Färgkontraster i beläggningsmaterial är viktigt för synsvaga och personer med utvecklingsstörning. Kontraster i beläggningsstrukturen (profilerat yttskikt) och sinusplattor ger vägledning åt gravt synsvaga och blinda personer (se även under **Ledstråk**).

Lagstiftning, föreskrifter och råd

BFS 2003:19 HIN 1, 12 §

BFS 2004:15 ALM 1, 7 §

Sammanfattning

- Hårdgjorda ytor som är plana och halkfria.
- Viktigt med variation samt taktila och visuella kontraster i beläggningsmaterial om inte naturliga ledstråk finns.
- Asfalt, betong och jämna plattor utan avfasade kanter.

Busshållplats

Riktlinjer

Hållplatsen ska vara centralt belägen. Gångstråken till hållplatsen ska vara anpassade till personer med funktionshinder. Hållplatsområdet ska vara skyddad från cykeltrafik m.m. Allmänbelysningen runt hållplatsområdet ska ha god standard. Kantstenen utmed hållplatsen ska ha minst 17 cm i höjd för att underlätta på- och avstigningen. Kantstenen utmed hållplatsen ska vara tydligt markerad med ljushetskontrast. Ett ledstråk med sinusplattor på 70 cm bredd ska leda från väderskyddet fram till påstigningen. Vid kantstenen ska ledstråkets slut markeras med kupolplattor på 70 cm x 70 cm med ljushetskontrast. Hållplatsen ska vara utrustad med väderskydd, belysning, sittbänk med armstöd samt papperskorg. Det ska finnas plats för rullstol bredvid sittbänken. Informationstavlan ska visa tidtabell i stor stil (14 punkter) och en linjekarta. Informationstavlan ska placeras fritt tillgängligt. Övrig information (ej tidtabell) ska kompletteras med punktskrift.

Sammanfattning

- Gångstråken till hållplatsen ska vara tillgängliga.
- Hög kantsten för att underlätta på- och avstigningen.
- Ledstråk med taktila plattor.
- Väderskydd med sittbänk och plats för rullstol.
- Tidtabell med stor stil (14 punkter).

Entré

Riktlinjer

Ramper bör undvikas till entréer vid nybyggnation. Vid ombyggnation kan det dock bli nödvändigt att göra en lösning med ramp vid eller i entrén. Även då gångbanor läggs om ska det utredas om det finns möjlighet att göra otillgängliga entréer tillgängliga. En ramp bör alltid kompletteras med en trappa där så är möjligt. Detta då vissa personer har svårt för att gå i rampens lutning. Vid val mellan enbart ramp eller trappa är dock en ramp att föredra. I befintlig miljö är det särskilt viktigt att huvudentrén är tillgänglig. Om en entré ännu inte är tillgänglig så måste tydlig utvändig hänvisning till tillgänglig entré finnas. För personer som är rullstolsburna är måtten vid entrén viktiga. Entrédörren ska ha ett fritt passagemått på minst 0,8 m. Utanför entrén behövs en hårdgjord, plan yta (vilplan) som är minst 1,5 x 1,5 meter och fri från hinder. Då entrén är infälld ska den fria ytan sträcka sig minst 0,7 - 1,0 meter vid sidan om dörren på handtagssidan. Automatisk dörröppnare måste vid en infälld entré placeras minst 1 meter från innerhörn. Vid entré som ligger i nivå med fasaden placeras öppnaren 0,8 meter från dörren på öppningssidan. Framför nedåtgående trappa krävs 0,4 - 0,5 m säkerhetsyta. Kontakten måste placeras så att dörrbladet inte slår upp på den som använder dörröppnaren. Portkodspanel eller porttelefon placeras på en höjd som fungerar såväl för gående som för rullstolsburna, d.v.s. på 0,8 - 0,9 meters höjd. Telefonen bör vara vinklad 45 grader uppåt för att knapparna tydligt ska synas. För att underlätta för personer med nedsatt orienteringsförmåga ska entrédörren vara tydligt markerad mot fasaden med hjälp av färgkontraster. För att glasade dörrar ska uppmärksammas måste de markeras tydligt. Markeringen ska placeras i ögonhöjd och bör vara minst 10 cm bred. Även andra glasade partier ska vara markerade i ögonhöjd. Skyltning ska ske med stor tydlig skylt ovanför entrén och en mindre skylt i upphöjd relief bredvid dörren på handtagssidan med underkant 1,4 m och överkant 1,6 m över golv/mark.

Lagstiftning, föreskrifter och råd

BFS 2003:19, HIN 1, 6 §

Minst en entré till en byggnad ska vara tillgänglig och användbar för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. För bostäder med direkt ingång från markplanet är tillgängligheten tillgodosedd om det med enkla åtgärder i efterhand går att ordna en ramp till entrén (BBR 3:122).

Glasytor som är oskyddade och så belägna att personer kan komma i kontakt med dem, ska utformas så att risken för personskador begränsas. Stora glasytor i dörrar samt glasytor som kan förväxlas med dörrar eller öppningar ska vara tydligt markerade (BBR 8:313).

Dörrar och portar, som ska kunna användas av personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga, ska utformas så att de medger passage med rullstol och så att tillräckligt med utrymme finns för att öppna och stänga dörren eller porten från rullstolen. Handtag, manöverdon och lås ska vara placerade och utformade så att de kan användas av personer med funktionshinder (BBR 3:125).

Sammanfattning

- Entré ska ha ett vilplan.
- Entrédörr ska ha fritt passagemått på minst 0,8 m.

- Framför dörren ska finnas en plan yta, minst 1,5 m x 1,5 m.
- Portkodspaneler, dörröppnare, porttelefoner m.m. ska placeras och utformas så att alla kan använda dem.
- Dörröppnare ska placeras så att dörrbladet inte slår upp på den som använder dem.
- Handtag och lås ska vara greppvänliga och kunna hanteras med enhandsgrepp.
- Entréer ska vara tydligt markerade och väl skyltade med ljushetskontrast gentemot övrig fasad.
- Glasade entrépartier ska markeras i ögonhöjd med ljushetskontrast.

Gatumöblering

Gaturummets utformning grundas på tydlighet, säkerhet och bra funktion för alla trafikgrupper samt på att gatan ska vara vacker och attraktiv. Hur möblerna står placerade i gaturummet är lika viktigt som deras utformning. Placeringen ska vara samordnad och inte hindra framkomligheten. Generellt bör man följa ett konsekvent system så att man vänjer sig att lätt hitta till exempel en papperskorg. Genom självklara och bra placeringar kan onödiga skyltar och markeringar undvikas. Även utformningen av enskilda möbler bör vara logiska och enkla att förstå. Vid trottoarkanten ska skyltar för övergångsställen och busshållplatser placeras.

Färgsättning

Färgsättning har stor betydelse för säkerhet och orientering för personer med nedsatt orienteringsförmåga. Det är kontrasten mellan ljust och mörkt som är viktigt för att de ska kunna orientera sig och uppmärksamma föremål. Grått, svart och grönt kan ge dåliga kontraster i utemiljön och är dessutom svåra att uppmärksamma särskilt kvälls- och nattetid. Ljusa färger rekommenderas. Tillfälliga byggnadsställningar och andra tillfälliga hinder som står i gångstråk ska märkas med gul och svart markeringstejp. *Soffor:* För många har möjligheten att sätta sig ner och vila stor betydelse. Soffor ska därför placeras med en viss frekvens, där miljön och antalet personer som rör sig i området bör styra. I välbesökta områden ska avståndet mellan sofforna inte vara mer än ca 25 meter och inom bostädernas närområde ca 100 meter. I större park- och friluftsområden ska soffor finnas med ca 250 meters mellanrum. Det är speciellt viktigt att det finns soffor före och efter backar, på vilplan, på torgytor och vid affärer eller andra lokaler som är träffpunkter. Vid långa eller branta backar kan det vara lämpligt att det finns möjlighet att vila i backen. Sofforna bör då placeras på en horisontell yta. Sofforna dras in från gångytan och plats för rullstol eller rollator ska finnas bredvid. För synsvaga personer är det viktigt att sofforna har kontrasterande färg mot omgivningen både för att de ska vara lätta att hitta och för att inte riskera att snubbla över dem. Det är också viktigt att sofforna är utformade så att personer med funktionshinder kan använda dem vilket innebär att sitthöjden ska vara 0,5 meter och att de ska vara försedda med greppvänliga armstöd, som bör vara lika långa som sitsen.

Cykelparkering

Fritt parkerade cyklar ställer ofta till problem både vad gäller säkerhet och framkomlighet. För att minska antalet cyklar som inte är placerade i ställ måste ordnade cykelparkeringar placeras i direkt anslutning till viktiga målpunkter som exempelvis bussparkeringar, entréer m.m. Cykelparkeringen ska placeras utanför gångytan eller i annat fall tydligt avskiljas från den. Avgränsningar kan utföras med exempelvis räcke, mur eller staket.

Skräpkorg

För att minska mängden stolpar på trottoarerna kan skräpkorgar placeras på redan befintliga stolpar som exempelvis på trafikmärkesstolpar. Däremot får korgar inte placeras på stolpar vid övergångsställe då de kan bli hinder för antingen synskadade personer eller personer som använder rullstol/rollator. Skräpkorgar ska vara konsekvent placerade till exempel i anslutning till soffa, busshållplats eller bankomat. Papperskorgarnas inkast ska vara cirka 0,8 meter över mark för att kunna användas av personer som använder rullstol.

Växtbredd och trädgaller

Trädgaller rekommenderas eftersom öppna växtbäddar är svåra att urskilja mot omgivande gångväg, för personer med synskada. Dessa bör därför endast användas där tillräckligt gångutrymme finns och vid stora befintliga träd, som ej kan förses med galler.

Information och skyltning

Skyltar ska placeras utanför gångstråk, men så att det går att komma intill och läsa. Skyltar ska också placeras så att både stående och personer som använder rullstol kan läsa informationen. Informationen ska ha god och inte bländande belysning. För personer med utvecklingsstörning är det viktigt att informationen är enkel att förstå, exempelvis kan symboler i form av pictogram (grafiskt symbolspråk) användas. Skylttext ska ha god kontrast mot skyltbotten. Informationen ska kompletteras med punktskrift eller relief.

Centrum

I centrum ska det finnas regler för hur reklamskyltar, blomkrukor etc. får placeras. Dessa ska stå på ett sätt och på samma ställe hela tiden. Utanför matvaruaffärer ska ordnade cykelparkeringar finnas. Detta leder till att cykel ställs på cykelparkeringen och inte direkt på gata eller trottoar där de kan vara svåra att upptäcka för synskadade och blinda. Ramp med kantstenshöjd noll ska finnas mellan centrum och parkeringar. Handikapparkeringsplatser ska finnas så nära entréerna som möjligt.

Sammanfattning

- Anpassa färgsättningen – använd kontrastmarkering.
- Soffor utplacerade med god frekvens.
- Anordna cykelparkeringar.
- Placering av skräpkorgar och skyltar får inte hindra tillgängligheten.
- Trädgaller rekommenderas.

Gångpassage/övergångsställe

Riktlinjer

Alla de ställen var gående korsar körbanan i samma plan kan delas in i två grupper: gångpassager och övergångsställen. Gångpassager har samma utformning som övergångsställen med skillnaden att trafikmärken och den vita markeringen utgår. För båda två gäller gemensamt att konfliktytan mellan gående och rullande trafik ska minskas, hastigheten sänkas och fordonsförarens uppmärksamhet ökas. För att uppfylla de ovannämnda kraven ska körbanan avsmalnas eller delas med en bred refug i två smala kanaler. Refuger ska vara minst 1,5 m breda. Ytan mellan refugerna ska ligga i plan med körbanan. Ytan ska markeras med en från omgivningen avvikande och kontrasterande beläggning. För att möjliggöra passage för personer med rörelsehinder eller t.ex. barnvagn, ska kantstenen sänkas ned till 0 cm höjd på 0,9 - 1,0 m bred (s.k. nollavfasning). Resterande delen av kantstenen ska ha en höjd på 4-8 cm. Passagen med nedsänkt kantsten (0 cm) får absolut inte kombineras med cykelöverfarten. Kantstenen ska markeras med en vit bård utmed hela gångpassagen/övergångsstället. Trottoaren fram till övergångsstället ska utformas med ledstråk av taktila plattor (för personer med nedsatt syn) samt färger som står i kontrast mot omgivningen (för övriga personer med nedsatt orienteringsförmåga). Orienteringen kan också underlättas med ljudsignaler. Taktil information kan placeras på pollare intill gångpassagen/övergångsstället. Den ska upplysa om typ av passage, om gångriktningen, om antalet körfält som behöver korsas och om det finns refug. Gångpassagen/övergångsstället ska vara väl belyst och skyltat både för gångtrafikanter och fordonsförare. Upphöjda gångpassager som ligger i samma nivå med trottoaren ska inte anläggas. De är inte säkra för personer med nedsatt orienteringsförmåga.

Lagstiftning, föreskrifter och råd

BFS 2003:19 HIN 1, 13 §

BFS 2004:15, ALM 1, 7 §

Sammanfattning

- Körbanan avsmalnas, eller helst, delas med refug.
- Del av kantsten sänks ned till 0 cm (s.k. nollavfasning).
- Övrig kantsten 4-8 cm höjd för synskadade.
- Ledstråk av taktila plattor fram till övergångsstället.
- Upphöjda gångpassager ska inte anläggas.

Gångväg

Riktlinjer

Minst en tillgänglig gångväg ska finnas mellan byggnadens entré och parkering, angöringsplats, allmän gångväg m.m. Gångvägen fram till entrén ska vara markerad med ledstråk om naturliga ledstråk saknas. Gångvägen ska ha minst 4 cm hög kantsten för att synskadade personer ska kunna följa den med sin vita käpp. Vid gångpassager ska kantstenen försees med en 0,9-1,0 m lång nollavfasning. Det ska vara en jämn och halkfri yta. Lutningen ska vara max 1:12. Gångvägarna ska helst vara raka och riktningssändringar ska följa räta vinklar. Gångvägarna ska vara så jämna som möjligt. Beläggningsen ska utformas enligt separat beskrivning under *Beläggning*. Gångvägar på längre sträckor bör helst inte ha större längslutning än 1:20 och inte större tvärlutning än 1:50. Större lutningar ska tas upp av ramper. De får ha en största längslutning på 1:20 över högst 10 m längd som ska avslutas med ett vilplan på 2 m längd. Gångvägar i branta backar som inte kan göras tillgängliga enligt ovan ska åtgärdas efter bästa förmåga. De ska utrustas med räcken och avåkningsskydd på båda sidor. Räcket ska ha en ledstång på 90 cm höjd och vara kompletterat med en vanlig stång på 20-30 cm höjd som avåkningsskydd för barn och rullstolsbundna. Nyanlagda gångvägar ska vara minst 1,80 m breda. Då tillåts möte mellan person och rullstol. Gångvägarna ska ha minst 2,20 m fri höjd. Vilplan och sittbänkar kan underlätta för en del personer. Längs gångvägen ska sittbänkar placeras ut ca. var 100:e meter. Sittbänkar, lyktstolpar, växtlådor, skyltar, reklampelare och övrig gatumöblering ska samlas längs ett stråk så att de inte utgör hinder i själva gångvägen. Hinder som inte går ända ner i marken, t.ex. hängande föremål, ska markeras med någon form av kant. Hindren ska tydligt kontrastera mot markbeläggningsen.

Lagstiftning, föreskrifter och råd

BFS 2003:19 HIN 1, 12 §§

BFS 2004:15 ALM 1, 7 §§

Sammanfattning

- Tillgänglig gångväg till byggnadens entré.
- Kantsten som ledstråk för synskadade personer om inte naturliga ledstråk finns.
- Största längslutning 1:50.
- Branta gångvägar underlättas med ledstänger, vilplan och sittbänkar.
- Gångvägar minst 1,80 m breda.
- Placering av sittbänkar utmed gångvägen.

Hiss

Riktlinjer

Hiss är ett viktigt hjälpmedel för att förbättra framkomligheten för personer med funktionshinder och andra. Det är därför viktigt att placera hissar där de behövs. Det är även viktigt att de som är i behov av hiss kan lita på att den fungerar. Det är vanligt att offentliga hissar utsätts för både skadegörelse och vandalisering samt att de används till annat än vad de är tänkta för. Hisschakt och hisskorg ska därför så långt möjligt vara glasade för att hindra skadegörelse samt för att kunna uppmärksamma om någon befinner sig i hissen. Glasade hissar och hisschakt kan också underlätta för en del personer med psykiska funktionshinder eftersom känslan av ”instängdhet” kan innebära att man inte vågar åka hiss. Offentliga hissar ska ha hissdörr med ett passagemått på minst 0,9 meter. Hissdörrar bör ha automatisk öppning och säkerhetsanordning för att förhindra att dörrarna slår igen när en person befinner sig i öppningen. Hisskorgsmåtten ska vara minst 1,4 m djup och 1,1 m bred under förutsättning att dörren är på kortsidan. För elektriskt drivna utomhusrullstolar behövs ofta större plats, såsom 2,1 m x 1,1 m. Handledare på 0,9 meters höjd över golv ska finnas på de sidor i hissen där detta är möjligt. För att ge personer med nedsatt orienteringsförmåga rumsuppfattning ska hissdörr eller dörrumfattning ha kontrasterande färg mot omgivande väggar. Hissar ska vara anordnade så att personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga kan uppmärksamma när hissen stannar för av- och påstigning. Manöverpanelen ska sitta på mitten av långsidan.

Lagstiftning, föreskrifter och råd

BFS 2003:19 HIN 1, 6 §

Exempel på hissar som uppfyller kraven på invändiga korgmått finns i SS 76 35 20 (1) och SS EN81-70 A1.

Exempel på lämpliga manöver- och signalorgan finns i SS 76 38 10 (2) (BBR 3:124).

Persontillåtna hissar ska ha en sådan larmanordning att en person som är instängd i hissen kan ge nödsignal till en plats varifrån hjälp kan erhållas eller tillkallas (BBR 8:72).

Sammanfattning

- Hisschakt och hisskorg ska så långt som möjligt vara glasade.
- Offentliga hissar ska ha hissdörr med ett passagemått på minst 0,9 m.
- Hisskorgsmåtten ska vara minst 1,4 m djup och 1,1 m bred, under förutsättning att dörren är på kortsidan.

Ledstråk

Riktlinjer

Ledstråk är till för att leda gravt synsvaga och blinda personer mellan samhällets olika målpunkter. Ledstråket ska bilda en obruten kedja från start- till målpunkten. Den ska vara konsekvent och får inte sluta i ”tomma intet”. För ledstråket ska i första hand naturliga avgränsningar användas som t.ex. husvägg, upphöjd eller nedsänkt kant, vegetationsyta m.m. Finns inte denna möjlighet ska ledstråket markeras med taktila plattor. Ledstråk av taktila plattor får inte markeras över cykelbana eller körbana. Ledstråket ska istället avslutas mot cykelbana/körbana med kantsten mot körbanan. Avslutningen ska vara tydligt kännbar med den vita teknikkäppen.

Lagstiftning, föreskrifter och råd

BFS 2003:19 HIN 1, 12 §

BFS 2004:15 ALM 1, 7§

Sammanfattning

- Ledstråk leder synsvaga personer tryggt mellan samhällets målpunkter.
- Naturliga ledstråk i första hand (husvägg, kant m.m.).
- Taktila plattor som komplement.

Lekplatser

Riktlinjer

Barn med funktionshinder har samma lekbehov som andra barn vilket medför att det är viktigt att lekplatsen är anpassad så att den blir tillgänglig och användbar. Det är även viktigt att föräldrar med funktionshinder kan använda sig av lekplatsen tillsammans med sitt/sina barn. En anpassning kan ofta göras med enkla medel och fungera lika bra för barn utan funktionshinder. Anpassning av lekplatsen måste göras utifrån varje enskild plats förutsättningar men det finns några viktiga saker att särskilt tänka på. Många barn med funktionshinder behöver assistans för att kunna leka. Det kan innebära allt ifrån hjälp någon gång ibland till att behöva någon att sitta i knät hos. Detta måste tas hänsyn till vid utformningen av lekredskap; de måste kunna tåla belastningen av både en vuxen och ett barn. För att personer med nedsatt orienteringsförmåga ska kunna orientera sig måste lekplatsen ha en enkel grundstruktur, helst vinkelrät med markerade kanter. Inom lekplatsen ska det inte heller vara för stora avstånd. Det kan vara lämpligt att indela lekplatsen i olika rum för att minska antalet sinnesintryck. Möbler och lekredskap ska vara anpassade för personer med funktionshinder. Lekredskap ska vara markerade med kontrastfärg. Det ska också finnas markeringar i form av räcken och kontrastskillnad eller förändring av markbeläggning för personer med nedsatt orienteringsförmåga. Markbeläggningen ska vara av sådan art att barn och föräldrar som använder rullstol eller rollator kan ta sig fram. För övriga personer med rörelsehinder behövs exempelvis ledstänger och vilplan i längre trappor. Det är lämpligt att ha fallskyddsplattor på marken. Sand är inte alltid ett stötdämpande material då det blir hårt då det fryser på vintern. Sand är inte heller tillgängligt att gå på. Lekutrustning, sidorna på trappor och ramper får ej ha mellanrum mellan 90/110 och 230 millimeter eftersom små barn riskerar att fastna med huvudet. Det är inte bara parkens och lekredskapens utformning som har betydelse för tillgängligheten utan också växtvalet. Vindpollinerande växter bör undvikas. Gräs bör klippas innan det går i blom för att undvika allergiska besvär. Giftiga växter får ej förekomma.

Lagstiftning, föreskrifter och råd

BFS 2004:15 ALM 1, 6 §§

BFS 2003:19 HIN 1, 18 §§

BBR 8:234 Fasta lekredskap ska anordnas så att risken för personskador begränsas.

Sammanfattning

- Lekredskap måste kunna tåla belastningen av både en vuxen och ett barn.
- Lekplats med enkel grundstruktur, helst vinkelrät med markerade kanter.
- Möbler och lekredskap ska vara anpassade för personer med funktionshinder. Lekredskap m.m. ska vara markerade med kontrastfärg.
- Markbeläggningen ska vara av sådan art att barn och föräldrar som använder rullstol eller rollator kan ta sig fram.
- Lekutrustning, sidorna på trappor och ramper får ej ha mellanrum mellan 90/110 och 230 millimeter eftersom små barn riskerar att fastna med huvudet.

Parkering

Riktlinjer

Angörings- och parkeringsplatser för personer med rörelsehinder ska anläggas där behov finns, t.ex. vid skola, bibliotek, vårdcentral, apotek, offentlig förvaltning, affärscentrum och flerfamiljshus. Dessa angörings- och parkeringsplatser ska placeras inom 25 m från entrén enligt Boverkets Byggregler, men helst inom 10 m. Gångvägen från angörings- och parkeringsplatsen till entrén ska vara anpassad till personer med funktionshinder (se separat beskrivning **Gångväg**). Om det finns möjlighet bör dessa angörings- och parkeringsplatser anläggas under tak. Frihöjden under taket ska kunna rymma färdtjänstfordon. Vid varje målpunkt eller byggnad ska anläggas minst en angörings- och parkeringsplats för personer med rörelsehinder. I en parkeringsanläggning ska antalet sådana platser motsvara 5 % av det totala antalet parkeringsplatser. Lutningen på angörings- och parkeringsplatser för rörelsehindrade ska vara max 1:50 i både längd- och sidled. Vid flera parkeringsplatser för rörelsehindrade på samma område ska en plats vara 5,0 m bred. För de övriga handikapplatserna är det tillräckligt med en bredd på 3,6 m. Angörings- och parkeringsplatser som anläggs längs med trottoaren ska ha en längd på 7,0 m och en bredd på 3,6 m om trottoaren är minst 1,5 m bred och annars hinderfri. Annars krävs en plats med 5 meters bredd. Parkeringsplatser för rörelsehindrade ska i första hand anläggas vinkelrätt mot trottoaren. Kantstenen längs angörings- och parkeringsplatser för personer med rörelsehinder ska sänkas ned till 0 cm höjd på 0,9 - 1 m längd. Avfasningen ska helst placeras bakom bilen. Intill angörings- och parkeringsplatser för rörelsehindrade ska det inte finnas några hinder (träd, stolpar, bänkar). Angörings- och parkeringsplatser för personer med rörelsehinder ska skyltas enligt Vägmärkesförordningen så att det klart framgår att dessa platser är reserverade för personer med särskilt parkeringstillstånd. Skyltningen ska kunna ses av bilföraren när denne kör bilen och således inte sitta för högt.

Lagstiftning, föreskrifter och råd

BFS 2004:15 ALM 1, 7, 16 §§

BBR 3:122

Sammanfattning

- Angörings- och parkeringsplatser för rörelsehindrade ska finnas.
- Avstånd från entrén: max. 25 m, helst 10 m.
- Andelen platser för rörelsehindrade minst 5 %.
- Lutningen max. 1:50 i längd- och sidled.
- Parkeringsplatser främst vinkelrätt mot trottoaren.
- Bredd 5 m (3,6 m).
- Längd 7 meter längs trottoarkant.
- Kantstenen sänks på 0,9 - 1,0 m med nollavfasning.
- Inga hinder får finnas.

- Vägmärket "Rörelsehindrade".

Ramp

Riktlinjer

För personer som använder rullstol, rollator, barnvagn m.m. ska ramp finnas som alternativ väg vid trappa. Den i BBR tillåtna lutningen på ramper 1:12 är för många människor alltför brant och dessutom riskerar vissa rullstolar att tippa. Höjdskillnader ska därför tas upp med ramper med en maximal lutning om 1:20 mellan minst 2 meter långa vilplan. Höjdskillnaden mellan vilplanen får vara högst 0,5 meter. Ramper bör vara raka, men svängar kan accepteras på vilplan. Ramper ska inte luta i sidled. Rampen bör utföras så att halkrisken minimeras. Rampen ska ha en fri bredd på 1,3 meter.

Lagstiftning, föreskrifter och råd

BFS 2004:15, ALM 1, 9 §

- Ramper ska utformas så att personer kan förflytta sig säkert (BBR 8:232).
- Ramper som inte avgränsas av väggar ska ha räcken som begränsar risken för personskador.
- Ramper ska ha ledstänger på båda sidor. Ledstänger ska vara lätta att greppa om (BBR 8:2321).
- Gångvägar bör vara horisontella eller luta högst 1:12 mellan minst 2 meter långa vilplan, ha en höjdskillnad på högst 0,5 meter mellan vilplan, vara minst 1,3 meter bred (BBR 3:122).

Sammanfattning

- Ramper ska ha en maximal lutning på 1:20 mellan minst 2 m långa vilplan.
- Höjdskillnad på högst 0,5 m mellan vilplanen.
- Ramper ska ha en bredd på minst 1,3 m.
- Ledstänger på båda sidor, förlängda 0,3 m före och efter rampen.
- Avåkningskydd ska ordnas utmed rampernas hela längd.
- Ramper ska vara väl belysta och markeras med ljushetskontrast i början och slutet.

Skyltar

Riktlinjer

Tydlig vägvisning till gångstråk och viktiga målpunkter (t.ex. entréer till inrättningar) ska finnas. Skyltar ska vara lätta att upptäcka och ska vara placerade på lämplig höjd med hänsyn till läsbarheten. Skyltar som ska läsas på nära avstånd ska stå fritt tillgängliga så att det går att komma nära dem. Skyltar bör kunna läsas både från kör- och gångväg. Skyltar ska ha kortfattad text, gärna kompletterad med symboler, t.ex. Pictogram. Texten ska ha tydligt typsnitt, gärna relief- och/eller punktskrift och i vissa fall bör komplettering ske med talad information. Texten ska ha ljushetskontrast mot skyltbotten och skylten ska ha ljushetskontrast mot bakomliggande miljö. Skyltar ska ha bra belysning (uppifrån). Belysningen får inte blända, skugga eller ge upphov till reflex.

Lagstiftning, föreskrifter och råd

BFS 2003:19, HIN 1, 14 §

Skyltprogram för Landstinget Halland kan användas som underlag för hur bra skyltning ska åstadkommas.

Sammanfattning

- Tydlig vägvisning till gångstråk och målpunkter.
- Skyltar ska vara lämpligt placerade med hänsyn till läsbarheten.
- Kortfattad text kompletterad med symboler.
- Lagom texthöjd och typsnitt.
- Ljushetskontrast på text och skylt.
- Bra belysning utan skugga, reflex och bländning.

Telefonkiosk

Riktlinjer

Fristående telefonkiosk placeras utanför gångytan direkt på mark. Fri dörrbredd 0,9 meter och ett djup på 1,4 - 1,5 meter samt att undre knappraden är placerad 0,8 meter ovan mark gör det möjligt för personer som använder rullstol att använda telefonen. Det är också viktigt att telefonen antingen placeras till vänster eller höger om ingången och mitt i väggen. För personer med synskada är det viktigt att knappraden är utvinklad från vägg. Myntkastet eller kortmottagarens övre del bör inte vara högre placerad än 1 m från golvet. Nummer 5 ska markeras taktilt. Knapparna ska ha ljushetskontrast gentemot underlaget. Storleken på siffrorna ska vara tillräcklig. Telefonkiosken ska vara väl belyst. För personer med hörselskada är det viktigt att telefonkiosken är placerad med största möjliga avskärmning från störande ljud samt har en akustisk dämpning i taket. Det är också viktigt att telefonluren har reglerbar volym och inbyggd hörselslinga. För personer med el- och bildskärmskänslighet är det viktigt att hörselslingan är bortkopplingsbar och att telefonen är ansluten till det fasta telenätet.

Lagstiftning, föreskrifter och råd

BFS 2003:19, HIN 1, 11 §

Sammanfattning

- Fristående telefonkiosk placeras utanför gångytan direkt på mark.
- Fri dörrbredd 0,9 meter och ett djup på 1,4 - 1,5 meter.
- Telefonen placeras med undre knappraden 0,8 meter ovan mark, med knappraden utvinklad från väggen och myntkastet eller kortmottagaren på max 1 meters höjd.
- Telefonkiosken ska vara väl belyst.
- Telefonkiosken placeras med största möjliga avskärmning från störande ljud samt utrustas med akustisk dämpning i taket. Telefonluren ska ha reglerbar volym och inbyggd bortkopplingsbar hörselslinga.

Toalett

Riktlinjer

Minimimått för en handikapptoalett är 2,2 x 2,2 meter. På en toalett anpassad för personer med funktionshinder ska toalettstolen vara placerad så att den är tillgänglig med rullstol från båda sidor med minst 90 cm fri passage var sida. Inne på toaletten ska det finnas ett fritt vändutrymme med en diameter på minst 1,5 meter. En anpassad toalett ska dessutom ha uppfällbara engreppsarmstöd på båda sidor av toalettstolen, in- och utvändiga dörröppnare samt myntkast som är placerat så att det är tillgängligt för personer i rullstol (max höjd 0,8 meter). Det är också viktigt att det finns kontraster mellan exempelvis dörr och väggar och att belysningen är god. Automatisk dörröppnare ska finnas om dörren är tung eller har dörrstängare. Handtag och lås ska vara lättanvända och placerade så att de lätt kan nås. Utvändigt ska det finnas en plan yta framför dörren och passagemåttet genom dörren ska vara minst 0,9 meter. Toalettens entré ska ha ett plant insteg alternativt ett avfasat och avrundat steg så att det lätt går att köra över (max 1 cm nivåskillnad). Visuellt, blinkande brandlarm ska finnas inne på toaletten för att hörselskadade ska kunna uppfatta det. En utomhustoalett anpassad för personer med funktionshinder ska finnas i anslutning till centrum i varje tätort.

Lagstiftning, föreskrifter och råd

BFS 2003:19, HIN 1, 11 §

BFS 2004:15, ALM 1, 6 §

BBR 3:126

Sammanfattning

- Toalettstolen ska vara placerad så att den är tillgänglig med rullstol från båda sidor (ca 90 cm var sida).
- Inne på toaletten ska det finnas ett fritt vändutrymme med en diameter på minst 1,5 meter.
- Passagemåttet genom dörren ska vara minst 0,9 meter.
- Toalettens entré ska ha ett plant insteg (max 1 cm nivåskillnad).

Trappa

Riktlinjer

Till trappor ska det finnas ett likvärdigt alternativ med ramp. Trappan ska helst förskjutas ur gångstråkets riktning. Trappor ska inte svängas. Istället ska trappan uppdelas i flera raka trapplopp. Flera trapplopp avdelas med minst 1,3 m långa vilplan. Trappstegen ska inte ha utskjutande kant som gör det lätt att snubbla. Ett trapplopp ska ha minst 3 steg och högst 8 steg. Enstaka trappsteg ska undvikas. Steghöjden ska vara högst 15 cm. För att det ska vara lätt att gå i trappan ska steghöjden vara 13 cm. Stegdjupet ska vara minst 25 cm, gärna 30-32 cm så att hela skon får plats. Kontrastmarkeringar ska finnas på nedersta och översta trappsteget samt på ledstången. Ledstång ska finnas på båda sidor av trappan. Ledstången ska förlängas 30 cm förbli nedersta och översta trappsteget. Ledstänger ska finnas på 90 cm höjd och på de platser där barn vistas ofta även på och 70 cm höjd. Ledstången ska ha rundformat tvärsnitt (Ø ca. 40 mm) som är lätt att gripa om. Fribärande trappor ska byggas in eller på annat sätt markeras för att undvika att synskadade går in i dem.

Lagstiftning, föreskrifter och råd

BFS 2003:19, HIN 1, 13 §

BFS 2004:15, ALM 1, 9 §

Sammanfattning

- Alternativ med ramp ska finnas.
- Raka trapplopp med vilplan.
- Undvik enstaka trappsteg.
- Kontrastmarkering på nedersta och översta trappsteget.
- Ledstången ska ha ljushetskontrast.
- Ledstången förlängs 30 cm förbi nedersta och översta trappsteget.
- Ledstången ska ha rundformat, greppvänligt tvärsnitt.
- Fribärande trappor bör byggas in eller på annat sätt markeras.

Underhåll och drift

Riktlinjer

Regelbunden drift och underhåll är förutsättningen för framkomlighet och säkerhet i trafikmiljön. Hål i beläggningen på gångtor och körbanor ska lagas snarast möjligt. Sönderkörda kantstenar ska bytas ut. Trasiga gatubelysningar ska repareras. Det ska finnas ett schema för regelbunden inspektion av gatubelysningar och övriga ljus- och ljudsignaler. Skyltar ska hållas rena och vid behov bytas ut mot nya. Skyltar ska också hållas fria från vegetation. Målning av vägmarkeringar ska göras om i regelbundna avstånd. Drift och underhåll ska också omfatta renhållning på alla gång- och körytor. Växter ska beskäras så att de inte inskränker på gångtor. Gångtor och ledstängerna ska vara helt fria från växter upp till 2,20 m höjd. Vintertid tillkommer krav på vinterväghållning för att inte åsidosätta tillgängligheten. I direkt anslutning till snöröjningsarbetet ska s.k. kompletterande snöröjning utföras, t.ex. ska snövallar öppnas i korsningar, vid övergångsställen, gångpassager och med jämna avstånd längs långa gångbanor. Riktade åtgärder för personer med rörelsehinder, t.ex. snöröjning på ledstråk och handikapparkeringsplatser ska även de utföras i direkt anslutning till snöröjningsarbetet. Vid behov ska handskottning utföras på t.ex. övergångsställen, busshållplatser och trappor (där maskinröjning inte är möjlig). Inomhus bör inte starka dofter förekomma i rengöringsmaterial och tvål. Personal som ofta möter allmänheten bör undvika starka parfymer.

Sammanfattning

- Framkomlighet och säkerhet i trafikmiljön.
- Hål i gångtor och körbanor ska lagas.
- Regelbunden inspektion av gatubelysning.
- Växter ska hållas efter.
- Vinterväghållning: öppning av snövallar, handskottning på svårt tillgängliga platser, riktade åtgärder på t.ex. handikapparkeringar.

Vegetation

Riktlinjer

Vid val av träd och annan grönska ska allergiaspekten beaktas. Växter som kan vara allergiframkallande eller som kan ge personer med allergi besvär ska i synnerhet inte finnas vid luftintag. Allergiframkallande växter bör inte heller placeras vid entréer, lekplatser, dagis, skolor, parkbänkar och busshållplatser. Vindpollinerande växter såsom t.ex. björk bör undvikas. Även starkt doftande blommor och giftiga växter ska undvikas på ovan nämnda platser. Växter med rötter som ligger grunt eller över marken bör undvikas vid gångbanor och cykelbanor med hänsyn till att de kan försvåra för rullstolsburna och öka snubbelrisken. Belysningsstolpar och växtlighet bör hållas åtskilda så att inte belysningen skymms.

Lagstiftning, föreskrifter och råd

Astma- och allergiförbundet.

Sammanfattning

- Undvik allergiframkallande växter.
- Undvik vegetation med grunda rötter invid gång- och cykelbanor.

Kommunikativ tillgänglighet

Telefonsamtal

Allmänhetens kontakt med kommunen sker ofta via telefon. För att detta ska fungera för alla måste man kunna ringa på olika sätt, till exempel med texttelefon.

SMS

För vissa grupper av funktionshindrade, till exempel hörselskadade och döva, underlättas kommunikationen med kommunen om SMS, kan användas. SMS kan ersätta ett kort telefonsamtal. Det ska vara möjligt att kommunicera med kommunen via SMS.

- Etablera rutiner för kommunens hantering av kortare dialoger per SMS via växeln.

Taltjänst och teletal

Personer med röst-, tal- eller språksvårigheter kan behöva stöd för att genomföra ett samtal, både på plats och via telefon. Det kan ske via Taltjänst eller via Teletal. Taltjänst är en service som landstinget erbjuder. Taltjänst verkar för att underlätta kontakten med andra personer vid till exempel bankärenden, besök hos myndigheter och föreningsaktiviteter. Taltjänst ger både talstöd på plats och telefonstöd genom trepartssamtal. Teletal är en telefontjänst som Post- och telestyrelsen erbjuder. Även samtal med tjänsten Teletal är trepartssamtal. Under telefonsamtal via Taltjänst och Teletal hjälper telefonisten till med att bland annat inleda ett samtal och vid behov förtydliga vad personen menar. Det ska vara möjligt att kommunicera med kommunen via Taltjänst och Teletal. Informera hela personalen i kommunen om hur Taltjänst och Teletal fungerar och hur de kan kontaktas.

Texttelefon

Många döva, gravt hörselskadade och talskadade använder texttelefon för telefonsamtal. Med texttelefon skriver man istället för att tala. Texten visas hos mottagaren samtidigt som avsändaren skriver. Om till exempel en döv person ringer en hörande person, kan båda använda texttelefoner. Om bara den döva personen använder texttelefon, kan en särskild förmedlingstjänst användas (se texttelefoner under teletjänster i telefonkatalogen), där tolken översätter från text till tal och tvärtom. Det ska vara möjligt att kommunicera med kommunen via texttelefon.

- Informera hela personalen i kommunen om hur förmedlingstjänsten för texttelefon fungerar och hur den kan kontaktas.
- Placera texttelefonen så att den kan användas av alla anställda till exempel i kommunens växel.
- Utbilda nyckelpersoner, personal i växel, reception och andra som tar emot många externa telefonsamtal i att använda texttelefon.

Brev

Människor med olika typer av funktionshinder kan behöva få sina brev i ett särskilt format eller en särskild version. En synskadad person kan till exempel behöva få sitt brev svar på punktskrift eller inläst på kassett. En person med utvecklingstörning kan behöva få sitt brev på lättläst svenska. Skrivelser och brev svar från kommunen ska gå att få i olika format.

- Ta vid behov fram brev svar och skrivelser i olika format, till exempel i storstil, på lättläst, på punktskrift och som talkassett eller elektroniskt på diskett.

Fax

Fax kan vara ett alternativ till brev eller telefon. De som tidigare använt fax behöver inte lära sig nya produkter. En fax ges ibland också som hjälpmedel för hörselskadade i stället för text-telefon. Det ska vara möjligt att kommunicera med kommunen via fax.

- Ange alltid faxnummer till myndighet när övriga adress- och kontaktuppgifter sprids, till exempel i informationsmaterial och ärendekorrespondens.
- Ange vid behov faxnummer till enheter/avdelningen till exempel i samband med ärendekorrespondens.

E-post

För vissa grupper av funktionshinder, till exempel synskadade och hörselskadade, underlättas kommunikationen med kommunen om e-post kan användas i kontakten.

- Det ska vara möjligt att kommunicera med kommunen via e-post.
- Ange alltid e-post till kommunen när andra adress- och kontaktuppgifter sprids, till exempel i informationsmaterial och ärendekorrespondens.

Informativ tillgänglighet

Tillgängligt språk

- Skriv begripligt, enkelt och klart.
- Disponera texten väl.
- Inled alltid längre dokument med en sammanfattning.

Tillgänglig layout

- Tydligt teckensnitt.
- Tillräckligt stor teckenstorlek.
- Tillriktning av texten för att få ord att bilda tydliga enheter.
- Tillräckligt radavstånd.
- Inte för lång radlängd.
- Kontrast och färger ska förstärka läsbarheten.
- Papperskvalitet ska vara matt med hög täthet.
- Användande av bilder kan underlätta förståelsen.

För utförligare beskrivning hänvisas till Synskadades Riksförbunds skrift ”Många kan läsa mer - vägledning för bättre utformning av tryckt text”.

Tillgängliga format och versioner

På begäran ska kommunen inom rimlig tid kunna ta fram önskat material i följande format och versioner:

- Lättläst svenska.
- Punktskrift.
- Talkassett.
- Teckenspråk (på videokassett eller DVD).
- Storstil (svartskrift cirka 14 punkter).
- Word eller PDF-fil.
- Det bör anges att de flesta trycksaker går att beställa i alternativa format.

Webb- och e-tjänster

Gällande riktlinjer enligt WAI (Web Accessibility Initiative) ska följas. Nu gällande version är Web Content Accessibility Guidelines 1.0. Sammanfattningsvis gäller följande:

- Bilder & animeringar. Beskriv varje bilds eller animerings funktion.
- Klickbara bilder. Gör bilderna klickbara och förse de aktiva områdena med text.
- Multimedia. Tillhandahåll undertexter och transkriptioner från audio och beskrivningar av video.
- Hypertextlänkar. Använd text som är begriplig utanför sitt sammanhang. Skriv inte ”klicka här”.
- Organisation av sidor. Använd rubriker, listor, och en konsistent struktur.
- Diagram. Sammanfatta dem och använd longdesc-attributet.
- Scripts, applets, & plug-ins. Tillhandahåll alternativt innehåll om de aktiva funktionerna är otillgängliga eller inte stöds.
- Ramar (Frames). Använd noframes och meningsfulla ramtitlar.
- Tabeller. Gör tabeller läsbara rad för rad. Sammanfatta dem.
- Använd verktyg, och de riktlinjer som finns på: <http://www.w3.org/TR/WCAG>

Blanketter

Många kontakter med myndigheten sker genom blanketter som ska fyllas i. Personer med funktionshinder bör ges förutsättningar att självständigt kunna hantera ansökningar t.ex. via Internet. Blanketter ska kunna användas av så många som möjligt.

- Erbjud blanketter som är logiskt uppbyggda, har enkelt och begripligt språk och är lätt att fylla i.
- Fyll i blanketter så långt det är möjligt (i de fall uppgifterna redan finns).
- Erbjud stöd till den som behöver hjälp med att fylla i myndighetens blanketter.
- Se till att typografin i tryckta blanketter är tydlig och kontrasten god.
- Erbjud blanketter i alternativa format.
- Se till att elektroniska blanketter följer WAI:s riktlinjer.

Konferens

Konferenser ska hållas i lokaler dit alla har tillträde. Alla deltagare, föreläsare såväl som åhörare, ska ha möjlighet att delta på lika villkor. Ingen ska utestängas på grund av sitt funktionshinder.

- Vid konferenser som förläggs i lokaler som hyrs eller i konferenscentra där också tjänster ingår ska myndigheten vid beställning och upphandling ställa krav på lokalernas och tjänsternas tillgänglighet, till exempel att högtalarljudet går ut i teleslingan så att även hörselskadade kan höra vad som sägs.
- Efterfråga i inbjudan deltagarnas behov av och önskemål om teckentolkning, syntolkning, teleslinga, behov av speciell kost och konferensdokumentation på alternativa format.
- Organisera programmet så att pauser läggs vid lämpliga tidpunkter (riktvärde kan vara mellan 45 minuter). Arrangören bör se till att tider hålls. Att tiderna hålls är mycket viktigt då många personer med funktionsnedsättningar har behov av att planera till exempel transporter till och från evenemang och medicinering kopplad till mat. Det är också ett sätt att visa respekt såväl mot åhörarna som mot andra talare.
- Informera talare/föreläsare om tillgänglighetsaspekter.
- Tillhandahåll dokumentation och information på alternativa format vid samma tillfälle som övrig dokumentation, om detta efterfrågats i anmälan.
- Erbjud tolkning vid behov.
- Ge information om förtäring och att alternativ erbjuds.
- Vid beställning av konferenslokaler, ställ som krav att lokalerna ska kunna användas av personer med funktionshinder.

Skyltning

- Tydlig och väl belyst skyltning har stor betydelse för att bland annat personer med nedsatt syn eller hörsel och personer med utvecklingsstörning ska kunna orientera sig.
- Information som ges på skyltar ska så långt som möjligt även ges audiellt (hörbart) och/eller taktilt (kännbart).
- Informationen ska ges på sådant sätt att den är lättbegriplig, bland annat med hjälp av lättbegripliga och välkända bilder/symboler (t.ex. Pictogram).
- Skyltar ska placeras så att personer med funktionshinder kan hitta och ta del av dem.
- Skyltar ska utformas så att det är lätt att läsa texten.
- Skyltar ska finnas där de behövs för att man ska hitta eller för att få information.

- Skyltar som visar var en tillgänglig entré finns om inte huvudentrén är tillgänglig.
- Skyltar som visar var trappor, toalett och utgångar finns.
- Riktning- och lägesskyltar behövs framförallt i trapphus och vid hissar.
- Rumsskyltar med namn på sammanträdesrum, namnskyltar utanför kontorsrum, toalettrumsskyltar.
- Ovidkommande och onödiga skyltar och anslag ska inte finnas.
- Skyltar ska aldrig fästas på dörrblad utan bredvid dörren på handtagssidan och i ögonhöjd.